

Statistische Trends

Financiële situatie van een- en tweeverdieners

Marion van den Brakel
Kai Gidding
Bart Huynen

Augustus 2018

Inhoud

1. Inleiding 3
 2. Kenmerken van een- en tweeverdieners 4
 3. Inkomen 7
 4. Vermogen 11
 5. Bestedingen 13
 6. Beoordeling eigen financiële situatie 15
 7. Conclusies 16
- Literatuur 17
StatLine 18
Technische toelichting 18
Tabellenbijlage 21

Tweeverdieners hebben niet alleen meer inkomen dan eenverdieners, ook groeide hun inkomen in de periode 2006–2016 harder. Anders dan bij eenverdieners nam hun belastingdruk nauwelijks toe. Ook speelt mee dat vrouwen steeds meer zijn gaan verdienen. Tweeverdieners zeggen vaker makkelijk rond te komen van hun inkomen. Vooral eenverdieners met kinderen ervaren financiële problemen. Van tweeverdieners met kinderen is de waarde van de eigen woning het grootst, maar dat geldt tevens voor de hypotheekschuld. Eenverdieners zonder kinderen hebben, doordat ze gemiddeld ouder zijn, het grootste vermogen opgebouwd.

1. Inleiding

Tweeverdieners lijken financiële geluksvogels. Ze hebben gemiddeld meer inkomen en volgens het CPB wordt hun belastingdruk steeds kleiner terwijl die van eenverdieners toeneemt (Koot, De Boer en Jongen, 2018). Tweeverdieners houden zo steeds meer geld over om vrij te besteden. Ook kunnen zij meer hypotheek krijgen en met ingang van 2018 is dat nog ruimer geworden (TK, 2017/2018). Het tweede inkomen telt dan voor 70 procent mee. Tot 2018 was dat 60 procent. De komende jaren gaat het tweede inkomen geleidelijk voor 100 procent meetellen. Een hoger inkomen, minder belastingdruk, een rianter huis? Tijd om de balans op te maken: hoe welvarend zijn tweeverdieners vergeleken met eenverdieners? En wat vinden ze zelf van hun financiële situatie?

Dit artikel trapt af met een beschrijving van een- en tweeverdieners. Hoe oud zijn ze, wat is hun opleidingsniveau, hoe is de gezinssamenstelling en hoe lang is hun werkweek? Anders dan het CPB en conform Kösters en Moonen (2011) doen alleen (echt)paren met inkomen uit werk mee in het onderzoek (zie kader). Na de profielschets komen (trends in) het inkomen en vermogen van een- en tweeverdieners aan bod, met speciaal aandacht voor het eigenwoningbezit. Ook verschijnt de fiscus op het toneel. Hoe ontwikkelde de druk van premies en belastingen zich bij een- en tweeverdieners? Daarna is er aandacht voor het uitgavenpatroon van beide groepen. Hoeveel kunnen een- en tweeverdieners besteden en waaraan geven zij hun geld uit? Tot slot beoordelen een- en tweeverdieners hun eigen financiële situatie. Komen zij goed rond of zijn er betalingsachterstanden?

De gegevens voor dit artikel zijn afkomstig uit het Inkomenspanelonderzoek 2006–2011, de Inkomens- en Vermogensstatistiek 2011–2016, het Budgetonderzoek van 2015 en de European Survey on Income and Living Conditions 2016 (zie Technische toelichting).

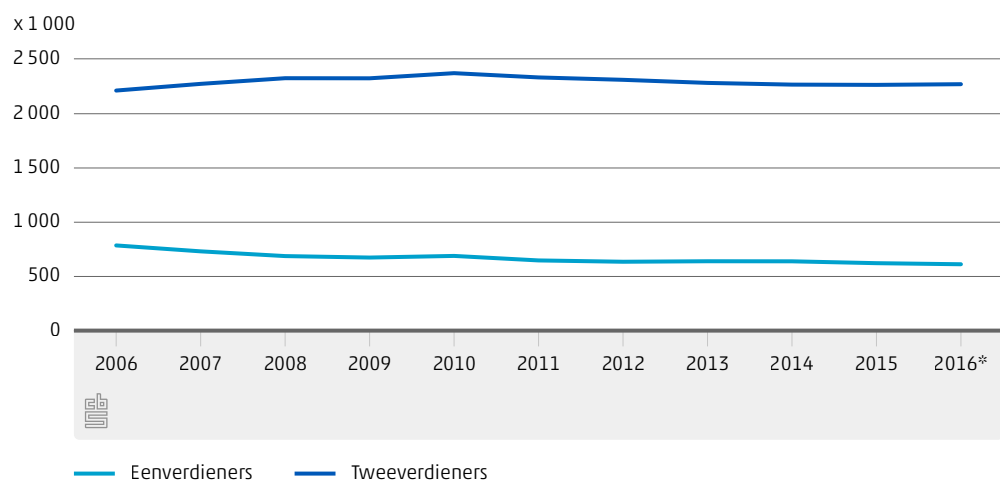
Een- en tweeverdieners

Eenverdieners zijn in dit artikel afgebakend als de groep particuliere huishoudens bestaande uit (echt)paren met of zonder kinderen van wie één persoon (de hoofdkostwinner) in ieder geval inkomen heeft uit arbeid of eigen onderneming (en eventueel andere inkomsten). Bij tweeverdieners hebben zowel de hoofdkostwinner als diens partner inkomen uit arbeid of eigen onderneming. Alleen paren van wie beide paarleden onder de AOW-leeftijd zijn, behoren tot de doelpopulatie.

2. Kenmerken van een- en tweeverdieners

Nederland telde begin 2016 3 miljoen paren, al dan niet met (thuiswonende) kinderen, van wie beide partners nog niet de AOW-leeftijd hadden bereikt. In 122 duizend van deze huishoudens had geen van beide een inkomen uit werk. Van de overige 2,9 miljoen waren er 610 duizend eenverdiener en 2,3 miljoen tweeverdiener. In de economisch gunstige jaren 2006 en 2007 nam de arbeidsdeelname van vrouwen flink toe (Portegijs en Van den Brakel, 2016). Het aantal tweeverdieners groeide mee, ten koste van het aantal eenverdieners. Zowel de groep eenverdieners als de groep tweeverdieners werd vanaf 2011 door de aanhoudende economische crisis steeds kleiner. Deze afname stopte in 2016 alleen bij tweeverdieners, hun aantal steeg toen vergeleken met 2015 met 6 duizend paren.

2.1 Aantal een- en tweeverdieners

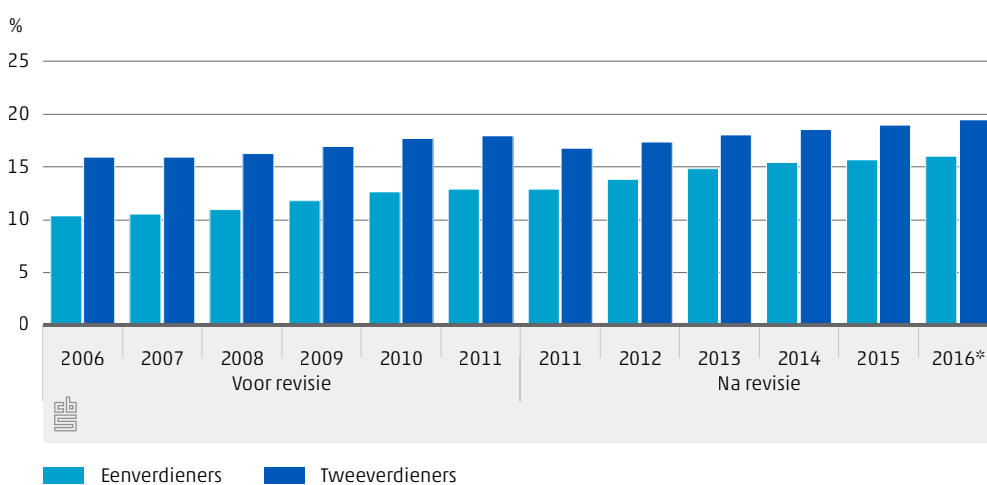

Bron: CBS, Inkomenspanelonderzoek en Inkomensstatistiek.

Steeds meer vrouwelijke hoofdkostwinners

Onder zowel eenverdieners als tweeverdieners is de hoofdkostwinner doorgaans een man: 84 respectievelijk 80 procent. Wel groeide in beide groepen het aandeel vrouwelijke hoofdkostwinners (afgezien van de revisie in 2011, zie Technische toelichting). Vooral in tweeverdienersparen met kinderen hebben vrouwen een inhaalslag gemaakt en is steeds vaker de moeder in plaats van de vader de hoofdkostwinner. Zo groeide het aandeel vrouwelijke hoofdkostwinners bij hen van bijna 13 procent in 2011 naar ruim 17 procent in 2016. Dit komt doordat steeds meer moeders een grote deeltijdbaan hebben, en steeds minder een kleine baan. Ook blijven vrouwen vaker evenveel uren werken na de geboorte van hun eerste kind (Portegijs en Van den Brakel, 2016).

2.2 Percentage vrouwelijke hoofdkostwinners

Bron: CBS, Inkomenspanelonderzoek en Inkomensstatistiek.

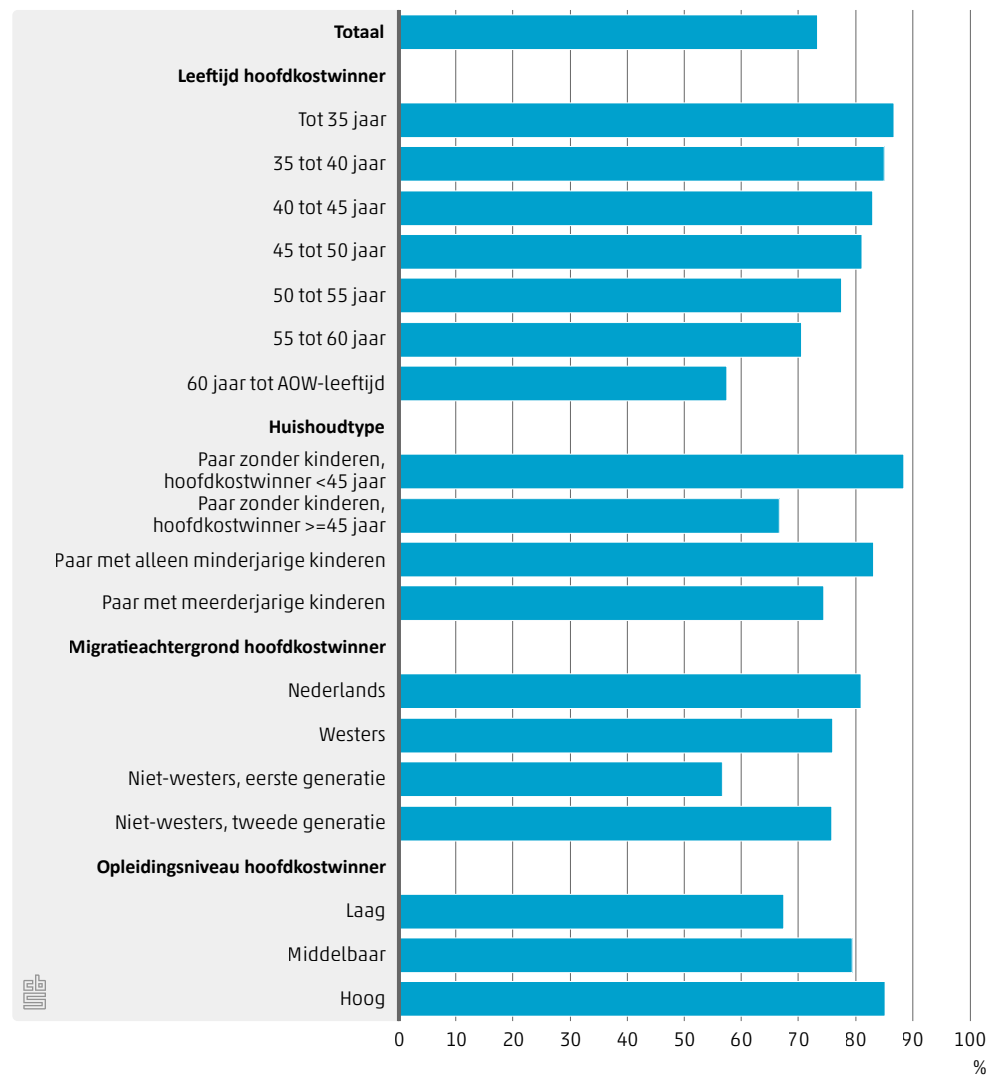
Jonge paren zorgen het vaakst beide voor de kost

Onderscheid naar leeftijd, huishoudentype, (migratie)achtergrond en opleidingsniveau laat duidelijke verschillen zien. Bij bijna 90 procent van de paren waarin de hoofdkostwinner jonger dan 35 jaar is, zijn beide partners werkzaam. Naarmate de leeftijd van de hoofdkostwinner hoger is, is het aandeel tweeverdieners kleiner. Bij 60-plussers is minder dan 60 procent tweeverdiener. In lijn met het leeftijdseffect zijn onder paren zonder (thuiswonende) kinderen met een 45-plus hoofdkostwinner en onder paren met meerderjarige kinderen eveneens relatief weinig tweeverdieners.

Bij paren waarin de hoofdkostwinner een Nederlandse achtergrond heeft, zijn het vaakst beide paarleden werkzaam. Bij paren met een niet-westerse hoofdkostwinner van de eerste generatie is dat het minst vaak. Tot slot komt met z'n tweeën de kost verdienen meer voor naarmate het opleidingsniveau van de hoofdkostwinner hoger is.

De verschillen naar leeftijd, herkomst en opleidingsniveau zijn vooral toe te schrijven aan de arbeidsdeelname van vrouwen. Die is relatief laag onder oudere vrouwen, niet-westerse vrouwen en vrouwen met een laag opleidingsniveau (Portegijs en Van den Brakel, 2016).

2.3 Percentage tweeverdieners naar kenmerken, 2016*

Bron: CBS, Inkomensstatistiek.

Voltijdwerk favoriet bij eenverdieners, voltijd-deeltijd bij tweeverdieners

Twee derde van de eenverdieners werkt voltijds (zie tabel B.1). Van de tweeverdieners hebben bij een minderheid van nog geen 20 procent beide partners een voltijd werkweek. Tweeverdieners werken met 67 procent juist overwegend in een voltijd-deeltijdcombinatie. Doorgaans werkt daarbij de man voltijds en de vrouw deeltijds (CBS StatLine, 2018a). Dit werkpatroon komt het vaakst voor bij paren met kinderen (tabel 2.4). Onder paren zonder kinderen is eveneens dat zo, maar vooral onder jonge stellen zonder kinderen werken beide partners ook relatief vaak voltijds.

Gemiddeld is de werktijd (zie Technische toelichting) van eenverdieners 0,86 van een voltijdequivalent (vte). Bij tweeverdieners is dat 1,62. Beide partners zijn samen dus goed voor ruim anderhalve vte.

2.4 Een- en tweeverdieners naar huishoudenstype, leeftijd hoofdkostwinner en arbeidsduur, 2016*

	Paar zonder kinderen, hoofdkostwinner <45 jaar	Paar zonder kinderen, hoofdkostwinner ≥45 jaar	Paar met alleen minderjarige kinderen	Paar met meerderjarige kinderen	Gemiddelde arbeidsduur
	x 1 000				vte
Totaal	450,7	598,8	1 255,2	574,0	1,46
	%				
Eenverdiener	11,5	33,4	16,8	25,5	0,86
voltijd	4,8	13,4	4,7	7,8	1,00
deeltijd	6,7	20,0	12,1	17,7	0,58
Tweeverdiener	88,5	66,6	83,2	74,5	1,62
beide voltijd	33,5	12,3	10,5	11,2	2,00
voltijd-deeltijd	42,5	40,5	59,7	52,3	1,60
beide deeltijd	12,5	13,8	13,1	11,0	1,30

Bron: CBS, Inkomensstatistiek.

3. Inkomen

Hoogste inkomen voor tweeverdiener zonder kinderen

Met 36 duizend euro in 2016 ligt het gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar jaarinkomen (zie Technische toelichting) van tweeverdieners een stuk hoger dan dat van eenverdieners (28 duizend euro). Tweeverdieners zonder (thuiswonende) kinderen hebben met gemiddeld 39 duizend euro in 2016 het meeste inkomen. Betrekkelijk vaak werken

beide partners immers voltijds (zie tabel 2.4). Het relatief hoge verdiende inkomen kunnen zij met z'n tweeën besteden. Dit in tegenstelling tot tweeverdieners met kinderen, die juist vaak in een voltijd-deeltijdcombinatie werken. Hun inkomen is met 34 duizend euro dan ook lager. Het gemiddeld laagste inkomen is weggelegd voor eenverdieners met kinderen: net geen 27 duizend euro.

Naast inkomen uit arbeid en onderneming kunnen een- en tweeverdieners ook andere inkomsten hebben. Zo bestaat voor een relatief groot deel van de eenverdieners het bruto inkomen uit uitkeringen. Vooral voor eenverdieners zonder kinderen zijn uitkeringen uit inkomensverzekeringen vaak een belangrijke aanvullende bron van inkomsten. Meestal gaat het hier om een uitkering wegens ziekte of arbeidsongeschiktheid. Eenverdieners met kinderen ontvangen verder meer kindgebonden budget dan twee verdienende ouders. Mede hierdoor is het aandeel uitkeringen uit sociale voorzieningen met 4,3 procent ruim 2 keer zo groot als bij tweeverdieners met kinderen (1,9 procent).

3.1 Inkomen, ontvangsten en belastingdruk van een- en tweeverdieners naar huishoudenstype, 2016*

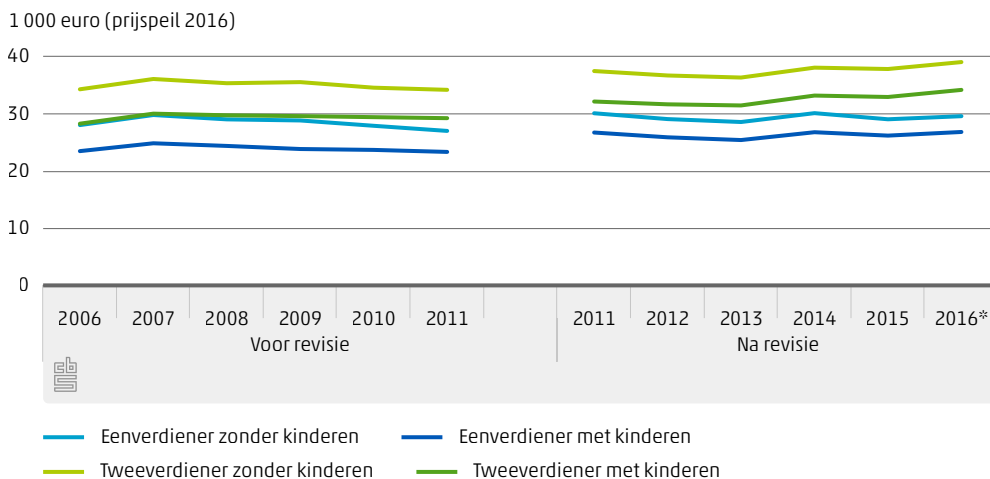
	Gemiddeld gestandaardiseerd inkomen	Inkomen uit arbeid	Winst	Inkomen uit vermogen	Uitkering inkomensverzekering	Uitkering sociale voorziening	Overdrachten	Druk premies volksverzekeringen en inkomstenbelasting
	1 000 euro	% van het bruto inkomen						
Eenverdiener	28,0	71,7	6,1	3,5	15,0	3,4	0,4	22,4
Tweeverdiener	35,9	86,1	9,2	0,0	3,2	1,4	0,1	20,0
Eenverdiener zonder kinderen	29,6	66,8	4,5	4,5	22,1	1,8	0,3	23,0
Eenverdiener met kinderen	26,8	74,5	7,0	2,9	10,8	4,3	0,4	22,0
Tweeverdiener zonder kinderen	39,0	86,7	7,8	0,8	4,2	0,3	0,1	20,7
Tweeverdiener met kinderen	34,2	85,9	9,8	-0,4	2,7	1,9	0,1	19,7

Bron: CBS, Inkomensstatistiek.

Inkomens van een- en tweeverdieners lopen steeds verder uiteen

In 2016 lag het inkomen van tweeverdieners 28 procent boven dat van eenverdieners. In 2011 was dat nog 21 procent. Ook in de vijf jaar daarvoor gingen de inkomens van een- en tweeverdieners, al dan niet met kinderen, verder uit elkaar lopen. Het uiteenlopen van de inkomens kwam hoofdzakelijk doordat het inkomen van tweeverdieners zich gunstiger ontwikkelde. Dat had vooral te maken met de gestegen druk van premies en belastingen bij eenverdieners en de toegenomen arbeidsdeelname van vrouwen, in het bijzonder die van vrouwen in (echt)paren.

3.2 Gemiddeld gestandaardiseerd besteedbaar inkomen

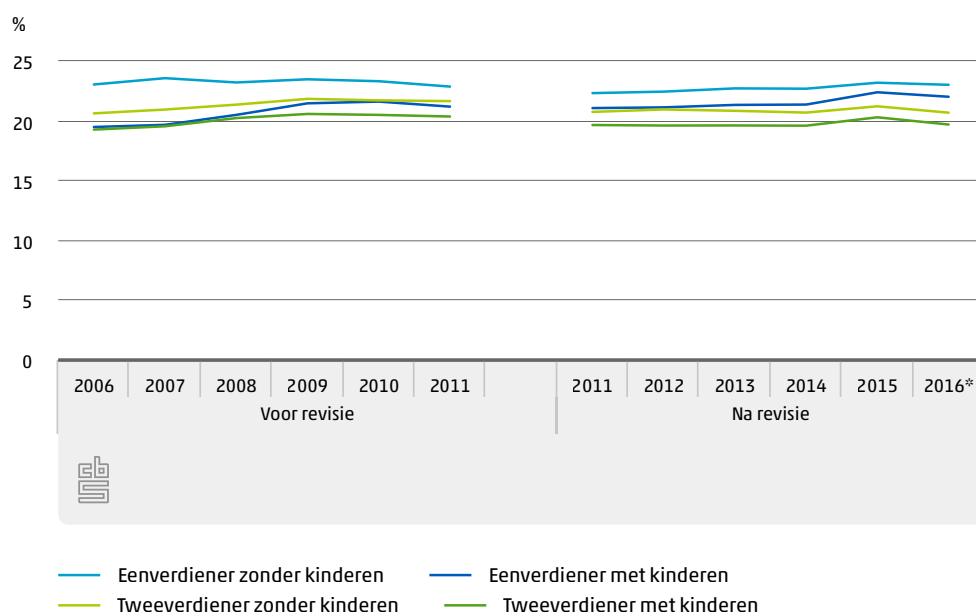

Bron: CBS, Inkomenspanelonderzoek en Inkomensstatistiek.

Vooraf eenverdieners met kinderen hebben steeds meer belastingdruk

Eenverdieners droegen (zie ook tabel 3.1) in 2016 gemiddeld 22,4 procent van hun bruto inkomen af aan premies volksverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen (zie Technische toelichting). Bij tweeverdieners was de belastingdruk kleiner: 20 procent. Bovendien steeg de belastingdruk van tweeverdieners alleen in periode 2006-2009, toen

3.3 Gemiddelde druk premies volksverzekeringen en inkomstenbelasting

Bron: CBS, Inkomenspanelonderzoek en Inkomensstatistiek.

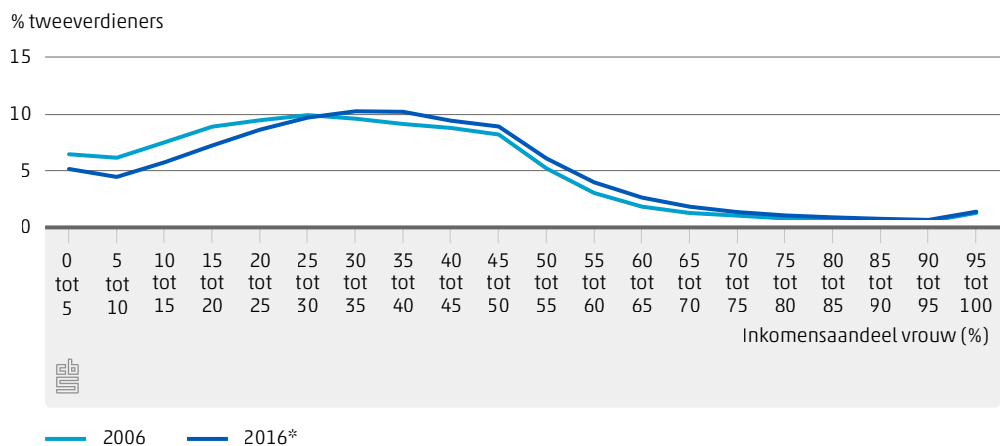
voor alle huishoudens de druk toenam (CBS, 2016). Eenverdieners met kinderen hebben sinds 2006 te maken met een toenemende druk van premies en inkomstenbelasting. Hun belastingdruk steeg in tien jaar tijd van ruim 19 naar 22 procent. Eenverdieners werden niet alleen de dupe van het steeds verder inperken van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting (vaak aangeduid als 'aanrechtssubsidie'). Ook konden ze in tegenstelling tot tweeverdieners met kinderen niet profiteren van de verhoogde combinatiekorting. Tweeverdieners hadden bovendien meer voordeel van de eveneens verruimde arbeidskorting (zie ook Koot et al., 2018). Hun belastingdruk veranderde, afgezien van de kleine piek in 2015, na 2009 vrijwel niet.

Vrouw brengt steeds meer geld in het laatje

De sterkere groei van het inkomen van tweeverdieners had zoals eerder gezegd ook te maken met de toegenomen arbeidsdeelname (in personen en uren) van vrouwen, in het bijzonder van moeders (Portegijs en Van den Brakel, 2016). Het arbeidsinkomen van vrouwen met een partner nam harder toe dan dat van mannen (CBS StatLine 2017; 2018b). Het maakt dan ook een steeds groter deel uit van het totaal verdiende inkomen van het tweeverdienerspaar. In 2006 droeg de vrouw gemiddeld bijna 33 procent bij aan het totale inkomen van het tweeverdienerspaar. In 2016 was dat opgelopen naar bijna 36 procent. Bij tweeverdieners met kinderen steeg het percentage harder: van 29 naar 34 procent in 2016.

Bij 4 van de 5 tweeverdieners is het inkomensaandeel van de vrouw minder dan de helft. Behalve het overwegend in deeltijd werken speelt ook het gemiddeld lagere uurloon van vrouwen hierin een rol. Bovendien komt het nog altijd vaker voor dat de man de hoogst opgeleide partner is (CBS, 2017a). Bij een relatief grote groep tweeverdieners lag in 2016 het inkomensaandeel van de vrouw tussen de 25 en 35 procent, in 2006 was tussen 20 en 30 procent.

3.4 Percentage tweeverdieners naar inkomensaandeel van de vrouw in het totale inkomen uit werk van tweeverdieners

Bron: CBS, Inkomenspanelonderzoek en Inkomensstatistiek.

4. Vermogen

Eenverdiener zonder kinderen heeft grootste vermogen

Tweeverdieners hebben in doorsnee een hoger vermogen (zie Technische toelichting) dan eenverdieners. Begin 2016 was het mediane vermogen van tweeverdieners 41 duizend euro, dat van eenverdieners bedroeg 33 duizend euro. Beide groepen hebben daarmee meer vermogen dan een doorsnee huishouden in Nederland (22 duizend euro). De aanwezigheid van kinderen in het gezin maakt veel uit voor de hoogte van het vermogen. Eenverdieners zonder (thuiswonende) kinderen hebben in doorsnee bijna 55 duizend euro aan vermogen. Bij bijna 60 procent van deze eenverdieners is de hoofdkostwinner ouder dan 55 en was er gelegenheid te sparen of (een deel van) de hypotheek af te lossen. Eenverdieners met kinderen hebben een doorsnee vermogen van 21,5 duizend euro. Zij hebben minder kunnen sparen en aflossen op hun hypotheek, want een groot deel van hen (40 procent) is jonger dan 45.

Bij tweeverdieners is het omgekeerd: tweeverdieners met kinderen hebben in doorsnee meer vermogen dan tweeverdieners zonder kinderen. De leeftijd van de hoofdkostwinner is hier niet doorslaggevend. Tweeverdieners zonder kinderen zijn weliswaar ruim twee keer zo vaak jonger dan 35 jaar dan tweeverdieners met kinderen. Maar tweeverdieners zonder kinderen zijn ook twee keer zo vaak 55 jaar of ouder. De belangrijkste inkomensbron speelt echter een prominentere rol. Die is bij tweeverdieners met kinderen vaker winst (zie tabel 3.1) en dat gaat in de regel gepaard met een relatief groot vermogen (CBS StatLine, 2018c).

Tweeverdieners bezitten duidelijk vaker een eigen woning dan eenverdieners. Ook de doorsnee waarde van de eigen woning van tweeverdieners is groter. Dat onderstreept de ruimere mogelijkheden voor tweeverdieners om een huis te kunnen aanschaffen. Vooral onder tweeverdieners met kinderen is het eigenwoningbezit met bijna 9 op de 10 hoog. Hun woning is met 240 duizend euro in doorsnee het meeste waard. Dat hangt uiteraard ook samen met de grotere (benodigde) omvang van hun huis.

4.1 Mediane vermogen, bezittingen en schulden en eigenwoningbezit van een- en tweeverdieners, 1 januari 2016*

	Vermogen	Bezittingen	Schulden	Eigenwoningbezit	Waarde eigen woning
	1 000 euro			%	1 000 euro
Eenverdiener	33,0	193,9	127,9	66	172
Tweeverdiener	41,0	248,1	190,0	82	219
Eenverdiener zonder kinderen	54,8	193,0	106,3	65	165
Eenverdiener met kinderen	21,5	194,5	142,5	67	177
Tweeverdiener zonder kinderen	32,0	213,1	157,8	72	180
Tweeverdiener met kinderen	46,9	265,8	205,0	88	240

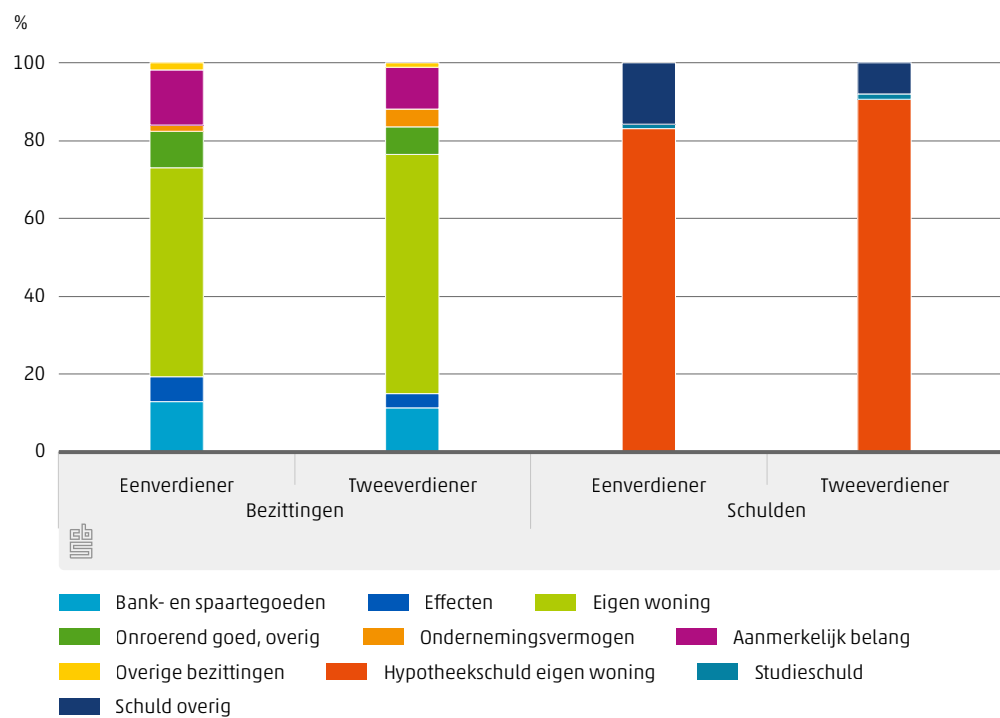
Bron: CBS, Vermogensstatistiek.

Eenverdiener heeft minder hypotheekschuld

De bezittingen en schulden van een- en tweeverdieners verschillen niet alleen in hoogte, maar ook in opbouw. Zo maakt de waarde van de eigen woning bij eenverdieners bijna 54 procent van de totale bezittingen uit. Dat is bij tweeverdieners ruim 61 procent. Tegelijkertijd vormt de hypotheekschuld bij tweeverdieners een groter deel van de totale schulden dan bij eenverdieners. Dit komt niet alleen doordat tweeverdieners vaker een eigen woning bezitten. Ook de hogere leeftijd van eenverdieners speelt een rol. Oudere eigenwoningbezitters hebben vaak al een groter deel van hun hypotheekschuld afgelost.

Ook de spaarpot van eenverdieners is door hun hogere leeftijd beter gevuld: bank- en spaartegoeden maken een iets groter deel van hun bezittingen uit dan bij tweeverdieners. Dat geldt met uitzondering van ondernemingsvermogen ook voor de andere bezittingen. Het grotere aandeel zelfstandig ondernemers onder tweeverdieners (15,3 versus 12,5 procent) verklaart het relatief grotere ondernemingsvermogen.

4.2 Samenstelling bezittingen en schulden van een- en tweeverdieners, 1 januari 2016*

Bron: CBS, Vermogensstatistiek.

5. Bestedingen

Tweeverdieners besteden én sparen meer

Tweeverdieners hebben met een gemiddeld besteedbaar inkomen van 58 duizend euro op jaarbasis (2015) meer te besteden dan eenverdieners met 45 duizend euro. Zij geven dan ook meer uit dan eenverdieners. Tweeverdieners met kinderen geven met gemiddeld ruim 48 duizend euro het meest uit per jaar. Rekening houdend met de huishoudensomvang geven tweeverdieners zonder kinderen echter nog meer uit.

5.1 Bestedingen en besparingen van een- en tweeverdieners, 2015

	Bestedingen (gemiddeld)	Bestedingen, gestandaardiseerd (gemiddeld)	Besparingen (mediaan)
	x 1 000 euro		% van het gestandaardiseerd inkomen
Eenverdiener	37,7	23,1	12
Tweeverdiener	45,9	27,3	20
Eenverdiener zonder kinderen	37,9	27,7	7
Eenverdiener met kinderen	37,5	20,0	15
Tweeverdiener zonder kinderen	41,1	30,0	20
Tweeverdiener met kinderen	48,4	25,9	20

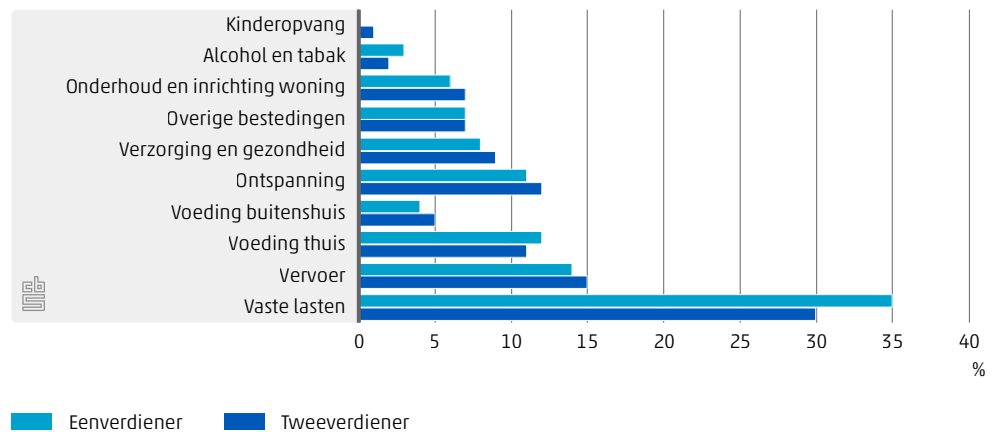
Bron: CBS, Budgetonderzoek.

Daarnaast sparen tweeverdieners een groter deel van hun besteedbaar inkomen: in doorsnee 20 procent van hun besteedbaar inkomen. Dat betekent dat de helft van de tweeverdieners minder spaart en de andere helft meer. Eenverdieners zonder kinderen sparen het minst: in doorsnee 7 procent van hun besteedbaar inkomen.

Eenverdieners zijn relatief meer kwijt aan vaste lasten

Niet alleen de hoogte van de bestedingen, maar ook het bestedingspatroon van een- en tweeverdieners verschilt. Tweeverdieners geven op jaarbasis een hoger bedrag uit aan noodzakelijke uitgaven als vaste lasten (eenverdieners 13 duizend euro – tweeverdieners 14 duizend euro), maar eenverdieners zijn er relatief meer aan kwijt. Voor hen leggen de vaste lasten een groter beslag op de totale uitgaven (eenverdieners 35 procent – tweeverdieners 30 procent). Tweeverdieners houden op hun beurt meer over voor andere, minder noodzakelijke uitgaven, zoals voeding buitenshuis en ontspanning.

5.2 Bestedingspatroon een- en tweeverdieners, 2015

Bron: CBS, Budgetonderzoek.

Intensief gebruik van kinderopvang bij tweeverdieners met kinderen

Tweeverdieners geven gemiddeld een groter deel van hun budget uit aan kinderopvang dan eenverdieners. Tweeverdieners met kinderen maken veel vaker gebruik van kinderopvang dan eenverdieners met kinderen en krijgen ook vaker een deel van de kosten vergoed via de kinderopvangtoeslag. De netto uitgaven aan kinderopvang nemen uiteraard af naarmate de kinderen ouder worden.

5.3 Kinderopvang bij een- en tweeverdieners met kinderen, 2015

	Huishoudens met kinderopvang	Bestedingen kinderopvang (kosten minus kinderopvangtoeslag) (gemiddeld)	Bestedingsaandeel kinderopvang (gemiddeld)
	%	euro	%
Eenverdiener			
oudste kind jonger dan 4 jaar	36	400	1,4
oudste kind van 4 tot 12 jaar	19	200	0,5
oudste kind van 12 tot 18 jaar	4	.	.
Tweeverdiener			
oudste kind jonger dan 4 jaar	79	2 400	5,9
oudste kind van 4 tot 12 jaar	62	1 500	3,2
oudste kind van 12 tot 18 jaar	14	200	0,4

Bron: CBS, Budgetonderzoek.

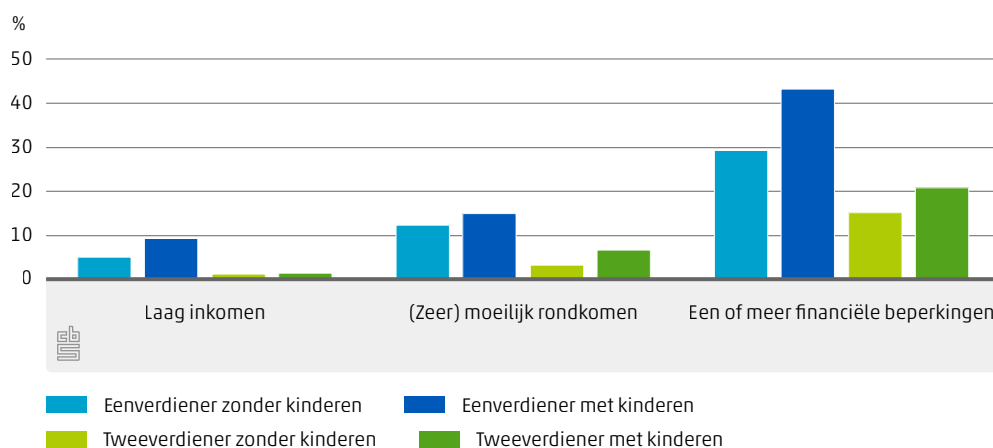
6. Beoordeling eigen financiële situatie

Eenverdieners met kinderen ervaren vaakst financiële problemen

Van de eenverdieners moest 7,6 procent in 2016 rondkomen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens (zie Technische toelichting). Tweeverdieners hadden daar niet vaak mee te maken (1,4 procent). Een laag inkomen kwam in 2016 bij gemiddeld 8,2 procent van de huishoudens voor. Eenverdieners met kinderen zaten hier nog boven. Onder hen is het aandeel huishoudens dat (zeer) moeilijk kan rond komen van het beschikbare inkomen met 15 procent ruim twee keer zo groot als onder tweeverdieners met kinderen.

Daarnaast ondervindt ruim 43 procent van de eenverdieners met kinderen naar eigen zeggen financiële beperkingen¹⁾. Dat is veel meer dan onder tweeverdieners met kinderen, van wie ongeveer 20 procent aangaf dergelijke financiële krapte te ervaren in 2016. Vooral het kunnen doen van onverwachte, noodzakelijke uitgaven ter waarde van 1 000 euro zit er voor veel eenverdieners met kinderen niet in. Bijna 1 op de 3 geeft aan hiervoor onvoldoende financiële middelen te hebben. Bijna een kwart zei onvoldoende geld te hebben om versleten meubels te vervangen door nieuwe.

6.1 Laag inkomen en financiële problemen, een- en tweeverdieners, 2016*

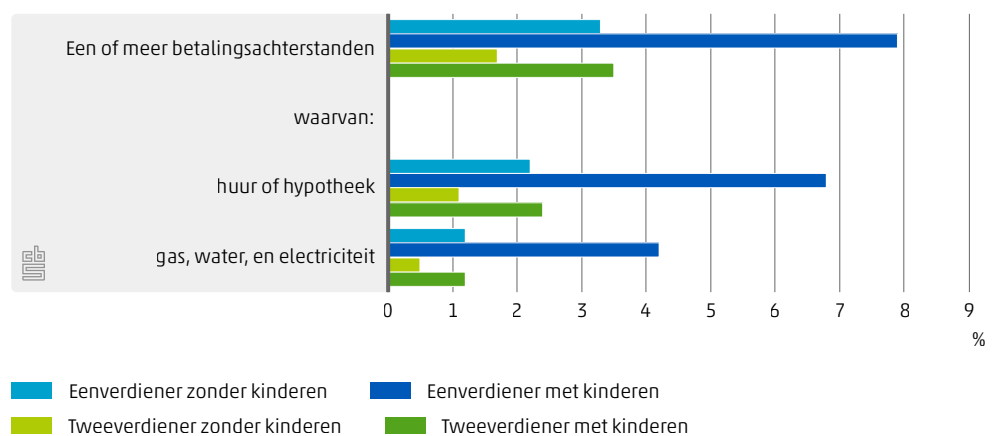

Bron: CBS, Inkomensstatistiek en EU-SILC.

¹⁾ Het gaat om de volgende beperkingen: een warme maaltijd met vlees, kip of vis om de dag, het regelmatig kopen van nieuwe kleding, het verwarmen van het huis, het vervangen van versleten meubels, het te eten vragen van familie/kennissen, jaarlijks een week vakantie, en onverwachte noodzakelijke uitgaven.

Ook achterstanden bij de betaling van de huur of hypotheek, de gas-, water- en elektriciteitsrekeningen of bij het afbetalen van leningen en/of op afbetaling gekochte goederen komen relatief vaak voor bij eenverdieners met kinderen. Bijna 8 procent gaf in 2016 aan dergelijke achterstanden vanwege financiële redenen te hebben, tegenover ruim 3 procent van de tweeverdieners met kinderen. Gemiddeld meldt 5 procent van de huishoudens in Nederland dergelijke betalingsachterstanden (CBS StatLine, 2018d). Het vaakst zijn er achterstanden bij het betalen van de huur of hypotheek. Tweeverdieners zonder kinderen lopen zelden achter bij de betaling hiervan, en ook de gas-, water- en elektriciteitsrekening kunnen zij vrijwel altijd tijdig voldoen.

6.2 Betalingsachterstanden een- en tweeverdieners, 2016

Bron: CBS, EU-SILC.

7. Conclusies

In drie kwart van de ruim 3 miljoen paren in Nederland hadden in 2016 beide partners inkomen uit werk, 20 procent was eenverdiener en de overige paren hadden geen inkomen uit werk. Na een groei tussen 2006 en 2008, ten koste van de eenverdieners, veranderde het aantal tweeverdieners sinds 2009 nauwelijks. Wel zijn er steeds meer vrouwen de (hoofd)kostwinner. In 2016 was bij bijna 1 op de 5 tweeverdieners de vrouw hoofdkostwinner, bij eenverdieners was dat 1 op de 6.

Tweeverdieners hebben meer inkomen dan eenverdieners en bovendien groeide het inkomen van tweeverdieners vooral vanaf 2009 harder. Dat komt ten eerste door de toegenomen arbeidsparticipatie van vrouwen. Vrouwen, met name degene met een partner, zijn meer uren gaan werken en dragen zo steeds meer bij aan de huishoudportemonnee. Ten tweede speelde de gestegen belastingdruk bij eenverdieners een rol, mede door het steeds verder inperken van de overdraagbaarheid van de algemene heffingskorting. Tweeverdieners hadden meer voordeel van de verruimde arbeidskorting en degenen met kinderen konden profiteren van de verhoogde combinatiekorting.

Door hun hogere inkomen geven tweeverdieners meer uit dan eenverdieners. Ook het bestedingspatroon van een- en tweeverdieners verschilt. Bij eenverdieners maken de vaste lasten met 35 procent een groter deel van de totale uitgaven uit dan bij tweeverdieners (30 procent). Tweeverdieners zeggen op hun beurt meer over te houden voor andere, minder noodzakelijke uitgaven, zoals voeding buitenshuis en ontspanning. Zij vinden ook minder vaak dat ze moeilijk kunnen rondkomen en rapporteren nauwelijks betalingsachterstanden. Eenverdieners met kinderen geven het vaakst aan te kampen met financiële problemen.

Tweeverdieners hebben in doorsnee een groter vermogen (41 duizend euro begin 2016) dan eenverdieners (33 duizend euro). Maar eenverdieners zonder (thuiswonende) kinderen hebben met bijna 55 duizend euro het grootste vermogen. Dit zijn veelal gezinnen met een oudere kostwinner, die meer hebben kunnen sparen en minder hypotheekschuld hebben dan jongere gezinnen. Vooral tweeverdieners met kinderen hebben vergeleken met eenverdieners door een duurdere woning veel hypotheekschuld.

Literatuur

CBS (2016). [Welvaart in Nederland 2016](#). Den Haag/Heerlen/Bonaire: Centraal Bureau voor de Statistiek.

CBS (2017a). Man nog steeds vaker de hoogst opgeleide partner. CBS-nieuwsbericht, 5 april 2017.

CBS (2017b). [Inkomensstatistiek: herziene cijfers](#).

CBS (2018). Inkomensverschillen onder laagopgeleiden het kleinst. CBS-nieuwsbericht, 7 juni 2018.

Koot, P., H.-W. de Boer en E. Jongen (2018). [De belastingdruk van een- en tweeverdieners vanaf 2005 – Een intertemporele en internationale analyse van de belastingdruk voor paren in Nederland](#). CPB Achtergronddocument, Den Haag.

Kösters, L. en L. Moonen (2011). *Van eenverdiener naar tweeverdiener: de nieuwe norm?* Sociaaleconomische trends, 1e kwartaal. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Portegijs, W. en M. van den Brakel (2016). *Emancipatiemonitor 2016*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau / Centraal Bureau voor de Statistiek.

TK (2017/2018). Kamerbrief over leennormen 2018. Tweede Kamer, vergaderjaar 2017/2018, kenmerk 2017-0000494237.

StatLine

CBS StatLine (2017). [Werkzame beroepsbevolking; gemiddeld inkomen 2005–2014](#).

CBS StatLine (2018a). [Arbeidsdeelname; paren](#).

CBS StatLine (2018b). [Werkzame beroepsbevolking; gemiddeld inkomen](#).

CBS StatLine (2018c). [Vermogen van huishoudens; huishoudenskenmerken, vermogensbestanddelen](#).

CBS StatLine (2018d). [Inkomensbeoordeling en financiële problemen; huishoudens](#).

CBS StatLine (2018e). [Werkzame beroepsbevolking; arbeidsduur](#).

Technische toelichting

Inkomens- en vermogensgegevens

De inkomens- en vermogensgegevens zijn voornamelijk afkomstig van bestanden van de Belastingdienst. Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van (DUO-)gegevens over studiefinanciering van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en gegevens over kinderbijslag van de Sociale Verzekeringsbank.

Het CBS baseerde de landelijke uitkomsten over inkomen tot 2014 steeds op het Inkomenspanelonderzoek (IPO), een steekproef van circa 100 duizend huishoudens. Na een ingrijpende herziening van de Inkomensstatistiek worden vanaf 2011 alle inkomensgegevens gebaseerd op waarneming bij de gehele bevolking. Zie CBS (2017b) voor gedetailleerde informatie over de revisie.

Gegevens over bestedingen

Met het Budgetonderzoek verzamelt het CBS gegevens over de bestedingen van huishoudens. In 2015 hielden bijna 15 duizend huishoudens via internet een huishoudboekje bij. Hierin noteerden ze vier weken lang bepaalde uitgaven. Daarnaast vulden ze een vragenlijst in over hun vaste lasten en andere regelmatige uitgaven. Via een koppeling met integrale registers zijn inkomensgegevens en andere achtergrondkenmerken van de huishoudensleden toegevoegd.

Gegevens over beoordeling financiële situatie

Deze gegevens komen uit de European Survey on Income en Living Conditions (EU-SILC). Dit is een wettelijk verplicht jaarlijks onderzoek naar armoede, sociale uitsluiting en inkomensopbouw van huishoudens en personen volgens speciale hiervoor geldende EU-afbakeningen. Ook wordt er gevraagd naar aspecten van sociale participatie, gezondheid en wonen. De gegevens zijn gebaseerd op een jaarlijkse steekproef van

ongeveer 10 duizend huishoudens. Een belangrijk deel van de benodigde EU-SILC gegevens, met name de inkomensgegevens, zijn verkregen via koppeling van integrale registergegevens.

Hoofdkostwinner

In het IPO werd een zelfstandige in een (echt)paar altijd als de hoofdkostwinner aangewezen, ook wanneer deze minder verdiende dan zijn of haar partner. Met de revisie van de Inkomensstatistiek vanaf 2011 geeft de hoogte van het persoonlijke inkomen de doorslag. Dit leidt tot een vergeleken met het IPO kleiner aandeel vrouwelijke hoofdkostwinners. Vrouwen die als zelfstandige werken, doen dit namelijk meestal in deeltijd (StatLine, 2018e) en genereren er minder inkomen mee dan mannen.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen

Het besteedbare inkomen van een huishouden bestaat uit het bruto-inkomen (inkomen uit arbeid, eigen onderneming en vermogen, uitkeringen en ontvangen overdrachten) verminderd met betaalde overdrachten (bijv. partneralimentatie), premies en belasting op inkomen en vermogen (zie hieronder). Het besteedbaar inkomen wordt gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is dus een maat voor de inkomenswelvaart van een huishouden.

De herziening ging gepaard met een opwaartse bijstelling van het inkomen. Voor een groot deel is dit toe te schrijven aan een flinke opwaardering van het voordeel dat huishoudens ontlenen aan eigenwoningbezit.

Laag inkomen

Een huishouden heeft een laag inkomen als het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen (exclusief huurtoeslag) onder de lage-inkomensgrens van een alleenstaande valt. Deze grens weerspiegelt een vast koopkrachtbedrag in de tijd. De grens is juist boven de bijstandsuitkering van een alleenstaande in 1979 gelegd, toen deze in verhouding hoog was. Jaarlijks wordt de grens geïndexeerd voor prijsontwikkeling. In 2016 bedroeg de lage-inkomensgrens voor een alleenstaande 12 360 euro per jaar.

Belastingdruk

Huishoudens betalen aan de overheid belasting over hun inkomen uit arbeid, winst, uitkering en vermogen. De belasting bestaat uit de inkomstenbelasting (met daarop een voorheffing in de vorm van loonbelasting en dividendbelasting) en de premies voor de volksverzekeringen AOW, Anw en AWBZ. In het Nederlandse belastingstelsel moet er meer belasting betaald worden naarmate het inkomen hoger is ('heffing naar draagkracht'). Dit principe is in de inkomstenbelasting onder meer vorm gegeven door een systeem om inkomens te splitsen in maximaal vier schijven met oplopende tarieven. Naast de tariefdifferentiatie leveren drukverlichtende componenten in de vorm van aftrekposten, vrijstellingen en heffingskortingen een bijdrage aan de heffing naar draagkracht. Voorbeelden van heffingskortingen zijn de algemene heffingskorting, arbeidskorting, en de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Het inkomen dat overblijft na aftrek van de belasting van het bruto-inkomen is niet gelijk aan wat huishoudens kunnen besteden. Ook premies voor verzekeringen tegen werkloosheid, ziekte en arbeidsongeschiktheid en pensioenpremies drukken op het bruto-inkomen. Daarnaast betalen huishoudens indirect belasting aan de overheid via de btw, accijnzen op alcohol, tabak en brandstoffen, en de verbruiksbelasting op frisdranken. Verder betalen huishoudens lokale belastingen die door gemeenten en waterschappen worden geheven.

Premies inkomensverzekeringen en indirecte en lokale belastingen blijven in dit artikel buiten beschouwing bij de beschrijving van de druk op het bruto inkomen. De beschreven (netto) belastingdruk van een- en tweeverdieners is de druk van premies volksverzekeringen en belasting op inkomen en vermogen, waarin de drukverlichting via aftrekposten, vrijstellingen en heffingskortingen is verwerkt.

Deeltijdfactor

De relatieve arbeidsduur van de baan ten opzichte van een voltijd baan in hetzelfde bedrijf of in dezelfde bedrijfssector. De deeltijdfactor behoort bij de laatste maand van het betreffende onderzoeksjaar waarin als sociaaleconomische positie 'werknemer' of 'zelfstandige' vastgesteld is. Bij een kleine deeltijd baan ligt de deeltijdfactor onder de 0,3 oftewel onder 30 procent, bij een middelgrote deeltijd baan van 30 procent tot 60 procent, bij een grote deeltijd baan van 60 procent tot 95 procent, voor een voltijd baan is uitgegaan van minimaal 95 procent.

Vermogen

Dit is het saldo van bezittingen en schulden.

De bezittingen bestaan uit financiële bezittingen (banktegoeden en effecten), onroerend goed en ondernemingsvermogen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. Enkele zaken zijn bij de berekening van het vermogen niet meegeteld door gebrek aan gegevens. Zo kan het tegoed dat is opgebouwd bij spaar- en leen hypotheek, niet aan de bezittingen toegevoegd worden. Verder ontbreken contant geld, duurzame consumptiegoederen (met uitzondering van de eigen woning), juwelen en antiek.

Aanspraken op pensioen of lijfrente zijn ook als een vorm van vermogen te beschouwen. Omdat een huishouden niet vrijelijk kan beschikken over deze aanspraken zijn deze echter niet in de vermogensdefinitie opgenomen.

Vaste lasten

Vaste lasten bestaan uit woonlasten, kosten voor elektriciteit, gas en water, abonnementskosten voor TV, internet en bellen, premies voor de inboedel- en aansprakelijkheidsverzekering en lokale heffingen en leges die voor ieder huishouden verplicht zijn, zoals de rioolheffing. Het zijn uitgaven waar een (contractuele) verplichting aan ten grondslag ligt en waar een huishouden niet (eenvoudig) onderuit komt.

Tabellenbijlage

B1. Een- en tweeverdieners naar kenmerken van het paar en van de hoofdkostwinner

	Totaal	Eenverdiener	Tweeverdiener
	x 1 000		
Totaal	2 878,7	609,5	2 269,2
Leeftijd hoofdkostwinner			
Tot 35 jaar	593,4	79,0	514,4
35 tot 40 jaar	343,2	51,3	291,8
40 tot 45 jaar	390,6	66,5	324,1
45 tot 50 jaar	452,2	85,5	366,7
50 tot 55 jaar	444,0	99,9	344,1
55 tot 60 jaar	390,9	114,8	276,0
60 jaar tot AOW-leeftijd	264,5	112,5	152,0
Huishoudenstype			
Paar zonder kinderen, hoofdkostwinner <45 jaar	450,7	52,0	398,7
Paar zonder kinderen, hoofdkostwinner ≥45 jaar	598,8	199,9	398,9
Paar met alleen minderjarige kinderen	1 255,2	211,2	1 044,1
Paar met meerderjarige kinderen	574,0	146,5	427,5
Migratieachtergrond hoofdkostwinner			
Nederland	2 363,0	448,4	1 914,6
Westers	259,8	62,1	197,6
Niet-westers, eerste generatie	195,0	84,3	110,7
Niet-westers, tweede generatie	61,0	14,7	46,3
Opleidingsniveau hoofdkostwinner¹⁾			
Laag	518,0	168,3	349,7
Middelbaar	1 276,1	262,5	1 013,7
Hoog	1 076,9	159,8	917,1
Arbeidsduur			
Voltijd	823,7	403,3	420,4
Voltijd-deeltijd	1 482,6		1 482,6
Deeltijd	572,5	206,2	366,2

¹⁾ De aantallen naar opleidingsniveau zijn deels geschat op basis van steekproefgegevens uit de Enquête Beroepsbevolking. De aantallen sommeren daarom niet tot het totaal.

Bron: CBS, Inkomensstatistiek.

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2017-2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16-2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Eindredactie Statistische Trends

Annelies Boerdam
Marion van den Brakel
Moniek Coumans
Brigitte Hermans
Suzanne Loozen

Colofon

Uitgever
Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress
Centraal Bureau voor de Statistiek

Ontwerp
Edenspiekermann

Inlichtingen
Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.